

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 16 stycznia 2020 r.

ZP-NKWR.431.2.86.2019.GK

Pani
Renata Milczanowska
Dyrektor
Domu Dziecka
w Obornikach Śląskich

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 12, 13 i 16 grudnia 2019 r. na podstawie art. 122 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.) zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy Grzegorz Kownacki - inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolerów oraz Magda Powiłałtis - inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę problemową w trybie zwykłym w Domu Dziecka w Obornikach Śląskich przy ul. Parkowej 6, dalej zwanym „Placówką”.

Przedmiot kontroli obejmował działalność Placówki w zakresie przestrzegania praw dziecka, zasadności pobytu dzieci w placówce opiekuńczo - wychowawczej oraz zgodność zatrudniania pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 12 czerwca 2019 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na II półrocze 2019 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 grudnia 2018 r. do dnia 12 grudnia 2019 r. funkcję Dyrektora kontrolowanej jednostki pełniła Pani Renata Milczanowska, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, których przyczyną jest błędna interpretacja przepisów. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzone nieprawidłowości nie spowodowały

skutków dla kontrolowanej działalności w aspekcie finansowym, jednak miały one bezpośrednie przełożenie na poprawność i skuteczność wykonania ustawowych zadań.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1/2019. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, oświadczeń złożonych przez Panią Renatę Milczanowską, oględzin obiektu, składników majątku kontrolowanej jednostki, obserwacji dzieci umieszczonych w Placówce oraz indywidualnych rozmów z nimi.

Ilekcją w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym jest mowa o „rozporządzeniu” należy przez to rozumieć rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. 2011, poz. 1720).

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Zgodnie z decyzją Wojewody Dolnośląskiego Nr PS-IS.9423.20.2011 z dnia 28 marca 2011 r. kontrolowana jednostka jest placówką opiekuńczo – wychowawczą typu socjalizacyjnego z regulaminową liczbą 30 miejsc. W dniu kontroli w Placówce umieszczonych było 32 dzieci, w tym 2 przyjętych 17 listopada 2019 r. w trybie interwencyjnym.

Placówka funkcjonowała na podstawie „Regulaminu organizacyjnego Domu Dziecka w Obornikach Śląskich ul. Parkowa 6” dalej zwanego „Regulaminem”, wprowadzonego Uchwałą Nr 44/10 Zarządu Powiatu Trzebnickiego z dnia 12 maja 2010 r. Powyższe stanowi nieprawidłowość i wymaga doprowadzenia Regulaminu do zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

W przedmiotowym dokumencie w Rozdziale I § 3 pkt 2 wskazano, iż *„Dom Dziecka prowadzi Hostel dla usamodzielnionych wychowanków z placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych, pochodzących z terenu powiatu trzebnickiego.”* Natomiast w Rozdziale III § 21 - § 28 Regulaminu uszczegółowiono zasady działania hostelu i funkcjonowania jego mieszkańców. Ze schematu organizacyjnego Placówki wynikało, iż Hostel funkcjonował w jej strukturach. Zaznaczyć należy, iż nałożenie na Placówkę obowiązku prowadzenia Hostelu wykracza poza jej ustawowe zadania i nie wynika z przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Ponadto przekracza to kompetencje oraz obowiązki Dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej, które zostały jasno określone w ustawie. W toku wyjaśnień uzyskano oświadczenie Dyrektora kontrolowanej jednostki, iż od 17 lipca 2019 r. Hostel przy ul. Parkowej 6 w Obornikach Śląskich nie prowadzi działalności. Pismem z dnia 26 lipca 2019 r. Nr W/142/VII/2019 Dyrektor Placówki zwrócił się do Zarządu Powiatu Trzebnickiego z prośbą

o zdjęcie z zadań Placówki obowiązku nadzorowania funkcjonowania Hostelu. Do dnia kontroli nie wpłynęła odpowiedź w przedmiotowej sprawie. Na dzień kontroli Hostel nie prowadził już działalności, a Dyrektor kontrolowanej jednostki podjął działania naprawcze w przedmiotowym zakresie. Natomiast koniecznym jest doprowadzenie zapisów Regulaminu do zgodności z przepisami określonymi w ustawie. Dalsza analiza Regulaminu wykazała, iż w Rozdziale II § 9 pkt 3 zawarto następujący zapis – „*Dom Dziecka przyjmuje bez skierowania oraz bez zgody przedstawicieli ustawowych lub bez orzeczenia sądu każde dziecko w wieku poniżej 13 roku życia i zapewnia mu opiekę do czasu wyjaśnienia sytuacji dziecka w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki - na polecenie sędziego, doprowadzone przez policję, szkołę lub osoby stwierdzające porzucenie dziecka względnie zagrożenie jego życia lub zdrowia.*” Cytowany zapis dotyczy interwencyjnego przyjęcia dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej jednak, jest niezgodny z przepisami regulującymi tę kwestię. Mając na uwadze, iż placówka opiekuńczo – wychowawcza może łączyć zadania placówek, o których mowa w art. 101 ust. 1 pkt 1-3, w związku z art. 103 ustawy, dziecko przyjmuje się do Placówki celem zapewnienia mu doraźnej opieki w czasie trwania sytuacji kryzysowej. W szczególności placówka opiekuńczo - wychowawcza jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. W oparciu o art. 103 ust. 2 pkt 1-3 ustawy, do placówki, o której mowa w ust. 1, dziecko przyjmuje się: na podstawie orzeczenia sądu; w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną; na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 ze zm.) o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zaznaczyć należy, iż zgodnie z art. 103 ust. 3 ustawy, w przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3, przepisów art. 95 ust. 1 i 3 ustawy nie stosuje się. W związku z powyższym, cytowany zapis Regulaminu należy doprowadzić do zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Ponadto w Regulaminie jest mowa o „*Stałym Zespole Ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka*”. Zauważyć należy, iż w art. 135 ustawy wskazuje się zespoły do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka niebędące określanymi mianem „*Stalych*”. Należy zatem skorygować powyższe i posługiwać się obowiązującym nazewnictwem. Aktualizacji wymagają także zapisy Regulaminu zawarte w Rozdziale III § 19 ust. 1 – 3 dotyczące celu oceny dziecka dokonywanej przez zespół oraz składu zespołu, o czym mowa w art. 136 i art. 137 ust. 1-2 ustawy.

Dalsza część postępowania kontrolnego ujawniła, iż zgodnie z § 2 ust. 1 i § 8 ust. 1 pkt 1- 5 rozporządzenia, wychowankowie posiadali skierowanie do Placówki oraz wymaganą dokumentację tj. odpisy aktów urodzenia, odpisy aktów zgonu

w przypadku śmierci rodzica, orzeczenia sądu, dokumentację szkolną i medyczną oraz dotyczącą prowadzonej pracy z rodziną i jej rezultatów.

Analizując przestrzeganie przez kontrolowaną jednostkę przepisów art. 136, art. 137 i art. 138 ust. 1 ustawy dotyczących organizacji i dokonywania okresowej oceny sytuacji dziecka w Placówce stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą zorganizowano dwa zespoły do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Ocenie poddano działalność zespołów, których posiedzenia odbyły się w dniach 24 stycznia 2019 r. i 25 czerwca 2019 r.

Zespół dokonywał oceny sytuacji dziecka realizując wskazane ustawowo cele, z wyłączeniem sytuacji powodujących brak zasadności takiego działania np. informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów dotyczących prawa oświatowego, działalności leczniczej lub pomocy społecznej. W 2 przypadkach dotyczących wychowanków D.W. i N.C. stwierdzono, iż nie monitorowano procedur adopcyjnych pomimo uregulowanej sytuacji prawnej dzieci. Powyższe stanowi nieprawidłowość.

(dowód: akta kontroli str. 17-36)

Spełniając wskazanie art. 137 ust. 1 ustawy, każdorazowo o terminie posiedzeń w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka Placówka powiadamiała wszystkie osoby, których udział został określony przez ustawodawcę jako obligatoryjny, z wyłączeniem sytuacji wskazujących, iż osoby te nie istniały np. brak asystenta rodziny z uwagi na niekorzystanie przez rodzinę z takiej formy wsparcia lub brak zasadności udziału przedstawiciela ośrodka adopcyjnego w posiedzeniu w sprawie oceny sytuacji dziecka, którego sytuacja prawna nie była uregulowana umożliwiając jego przysposobienie, a także w odniesieniu do rodziców, których sąd pozbawił władzy rodzicielskiej, lub też zapraszania na posiedzenie lekarza i pielęgniarki w wyniku zasadność takiego działania. Powtarzającą się sytuacją było nieuczestniczenie rodziców w okresowej ocenie sytuacji dziecka, pomimo braku ustawowych przeciwwskazań do tego, a stwierdzenie to dotyczyło 8 wychowanków. Dyrektor kontrolowanej jednostki oświadczył, iż rodzice byli informowani o terminie zespołów telefonicznie lub osobiście przez wychowawców odpowiedzialnych za kierowanie procesem wychowawczym dziecka lub przez pedagoga Placówki. Zaznaczyć należy, iż Placówka nie dysponowała dokumentacją potwierdzającą ten fakt. Powyższe uznaje się za uchybienie w wyniku, którego wskazanym jest każdorazowe rzetelne dokumentowanie powiadamiania rodziców dzieci, którzy nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej, o terminie zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Pamiętać należy, iż dbałość o skuteczność powiadomienia nie stanowi jedynie formalnego spełnienia ustawowego wymogu, a leży w istotnym interesie dziecka. Ponadto w 2 przypadkach stwierdzono, iż nie zaproszono przedstawiciela ośrodka adopcyjnego pomimo okoliczności w postaci uregulowanej sytuacji prawnej dzieci, co w świetle obowiązujących przepisów stanowi nieprawidłowość. Do udziału

w posiedzeniu zespołu zapraszano także przedstawicieli: sądu właściwego ze względu na miejsce położenia placówki, właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych.

We wszystkich przypadkach sporządzono wnioski o zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce i przekazano je do właściwego sądu. Częstotliwość posiedzeń zespołów była zgodna z wytycznymi ustawy, tj. organizowano je nie rzadziej niż co pół roku.

(dowód: akta kontroli str. 36-40)

W trakcie kontroli stwierdzono, iż w 2 przypadkach Dyrektor Placówki nie zgłosił do ośrodka adopcyjnego informacji o przebywających w tej Placówce dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających. Fakt ten został dokonany dopiero w dniu 13 i 16 grudnia 2019 r. tj. w trakcie kontroli, w wyniku podjęcia przez Dyrektora działalności naprawczej w tym zakresie. Uzyskano wyjaśnienia, iż powodem nieprawidłowości w postaci braku zgłoszenia dzieci do ośrodka adopcyjnego w okresie wcześniejszym, był ich brak zgody na przysposobienie. Pamiętać należy, iż spełnienie wymogu nałożonego art. 100 ust. 4 ustawy na dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej jest obowiązkiem obligatoryjnym, niezależnym od woli i decyzji dziecka w tym zakresie. Natomiast powtarzającą się sytuacją było nieskładanie przez Dyrektora w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej do właściwego sądu wniosku wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Do wniosku dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej winien dołączyć opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną. Powyższe uznane zostało za nieprawidłowość. Placówka podjęła działania naprawcze w tym zakresie dokonując wymaganych zgłoszeń w trakcie trwania w niej kontroli jednak zgłoszenia były wadliwe w części dotyczącej spełnienia obowiązku dołączenia opinii, w tym aktualnej z gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną. Pamiętać należy każdorazowo, iż nie stanowi to jedynie konieczności spełnienia formalnego wymogu w tym zakresie, a uzasadnione jest przesłanką rzetelności i celowości takiego działania.

Analiza akt osobowych dotyczących spełnienia przez Dyrektora Placówki oraz osób pracujących z dziećmi wymogu w obszarze kwalifikacji zawodowych, o których mowa w art. 97 ust. 3, art. 98 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 99 ust. 5 ustawy, potwierdziła ich zgodność w przedmiotowym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 41-88)

Przestrzeganie przez Placówkę przepisu art. 4 pkt 1 – 11 ustawy zostało zweryfikowane w trakcie obserwacji wychowanków oraz przeprowadzonych z nimi indywidualnych

rozmów, w tym zasięgnięcia ich opinii, z uwzględnieniem wieku dzieci, możliwości intelektualnych oraz stopnia dojrzałości poznawczej. Wychowankowie wyrazili wolę do rozmów, wykazując otwartość komunikowania się z osobami kontrolującymi Placówkę.

Dyrektor kontrolowanej jednostki umożliwiał dzieciom osobiste kontakty z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich styczności. Dyrektor Placówki urlopował dzieci na weekendy do domów rodzinnych, ustalając indywidualnie częstotliwość kontaktów z rodzicami. Dzieciom zapewniano stabilne środowisko wychowawcze. Zaznajomiono ich z miejscem zamieszkania, opiekunami i pozostałymi osobami pracującymi w Placówce, a także schematem dnia. Ponadto dzieci posiadały swoje pokoje oraz rzeczy osobiste. Poprzez uczestnictwo w zajęciach sportowo – rekreacyjnych, wychowawczych, wychowankowie kształcili, rozwijali uzdolnienia, zainteresowania, bawiąc się i wypoczywając. W trakcie rozmów indywidualnych z dziećmi ustalono, iż znały one swoje prawa i obowiązki, z którymi byli zapoznani przez Dyrektora Placówki i wychowawców. W ramach przygotowania do samodzielnego życia wszyscy sprząтали swoje pokoje, dbając o utrzymanie ich w czystości. U dzieci rozwijano umiejętności samoobsługowe w zakresie higieny osobistej, przygotowywania posiłków i obróbki termicznej żywności, wykorzystania sprzętu AGD, sprawowania zakupów, przestrzegania zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym. Uwzględniając wiek dzieci, ich rozwój i możliwości indywidualne, angażowano je do pomocy przy organizacji uroczystości takich jak ważne wydarzenia w życiu, święta, uczono kultury spożywania posiłków oraz zasad zdrowego żywienia. Wychowankowie zgłaszali i wykazywali poczucie bezpieczeństwa, a także możliwość wyrażania opinii w sprawach, które ich dotyczyły. Swobodnie nawiązywali dialog z wychowawcami i Dyrektorem, wykazując bliskość i rozwinięte poczucie więzi. Na podstawie uzyskanych informacji w trakcie rozmów przeprowadzonych z wychowankami stwierdzono, iż w Placówce przestrzegano ich prawa do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem, a one same wypowiadały się pozytywnie o pracujących z nimi osobach. W 9 przypadkach pobyt dzieci w pieczy zastępczej, w tym w kontrolowanej Placówce zaistniał kolejny raz. Dzieci zgłaszały podczas rozmów poczucie poszanowania ich tożsamości religijnej i kulturowej. Będąc w Placówce mogły otwarcie przedstawiać swoją wolę w zakresie uczęszczania do kościoła oraz na lekcje religii. Wychowankowie posiadali wiedzę na temat swojego pochodzenia, a Dyrektor Placówki i wychowawcy podejmowali z nimi rozmowy na ten temat.

Dzieci nie zgłaszały zastrzeżeń dotyczących respektowania ich praw w Placówce, potwierdzając informacje odnoszące się do przestrzegania w niej standardów opieki i wychowania.

(dowód: akta kontroli str. 93-104)

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Domu Dziecka w Obornikach Śląskich, stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Placówka opiekuńczo – wychowawcza funkcjonowała w oparciu o regulamin organizacyjny niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa.
2. W 2 przypadkach stwierdzono, iż zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka nie monitorował procedur adopcyjnych pomimo uregulowanej sytuacji prawnej dzieci.
3. W 2 przypadkach stwierdzono, iż nie zaproszono przedstawiciela ośrodka adopcyjnego pomimo uregulowanej sytuacji prawnej dzieci.
4. W 2 przypadkach Dyrektor Placówki nie zgłosił do ośrodka adopcyjnego informacji o przebywających w tej Placówce dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
5. Dyrektor Placówki nie składał w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej do właściwego sądu, wniosku wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Wobec powyższego wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. Doprowadzić regulamin organizacyjny placówki opiekuńczo – wychowawczej do zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.
Podstawa prawna: art. 101 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).
Termin realizacji: niezwłocznie.
2. Monitorować procedury adopcyjne dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą ich przysposobienie.
Podstawa prawna: art. 136 pkt 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).
Termin realizacji: na bieżąco.
3. Zapraszać do udziału w posiedzeniu zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka przedstawicieli ośrodka adopcyjnego w stosunku do dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.
Podstawa prawna: art. 137 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

4. Zgłaszać informacje o przebywających w Placówce dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Podstawa prawna: art. 100 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

5. W terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej składać do właściwego sądu wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Do wniosku dołączać opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną.

Podstawa prawna: art. 100 ust. 4a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).

Proszę w terminie do dnia **28 lutego 2020 roku** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji **zaleceń, uwag i wniosków** przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zanella
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i D...
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Grzegorz Lewandowski
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

Małgorzata Pomarańczuk
.....
(członek zespołu inspektorów)